

102. rocznica wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej

2020-11-01

31 października 1918 r. Kraków jako pierwsze polskie miasto odzyskał niepodległość. Z tej okazji w dniach 30-31 października w naszym mieście odbyły się symboliczne uroczystości upamiętniające 102. rocznicę tego wydarzenia. W tym roku nie mieliśmy możliwości świętować w pełni - program wydarzeń został zmieniony ze względu na sytuację epidemiczną. Nie odbył się tradycyjny Bieg o Szablę kpt. Antoniego Stawarza.

W ramach uczczenia 102. rocznicy wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej złożono kwiaty w miejscach historycznie najważniejszych dla wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej.

W piątek, 30 października przed Urzędem Miasta Krakowa w Rynku Podgórskim

1 kwiaty złożono pod tablicą poświęconą Legionistom Podgórskim poległym za ojczyznę. Kwiaty zostały złożone także przy pomniku na pl. Niepodległości w Podgórzu upamiętniającym bohaterski czyn zbrojny naszych rodaków walczących o wolną i niepodległą Polskę. Na grobie kpt. Antoniego Stawarza cmentarzu Rakowickim złożono kwiaty i rozpalono znicz „Kraków pamięta”. Wieczorem kwiaty zostały złożone na terenie dworca Kraków-Płaszów. **W sobotę, 31 października** kwiaty złożono pod tablicą na Wieży Ratuszowej w Rynku Głównym.

W tych dniach Kraków udekorowano biało-niebieskimi flagami. Miejskie flagi pojawiły się na budynkach Urzędu Miasta Krakowa, budynkach użyteczności publicznej, udekorowane zostały również miejskie place. Na ulice Krakowa wyjechał tabor komunikacji zbiorowej udekorowany flagami miejskimi. Podświetlone w barwach biało-niebieskich zostały: kładka im. Bernatka, estakada Lipska - Wielicka, TAURON Arena Kraków oraz wieża telewizyjna firmy Emitel na Krzemionkach.

Rys historyczny

I wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918 r. Tego dnia Kraków przestał być częścią habsburskiej monarchii i stał się częścią niepodległej Polski - państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 r. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy - ubranych jeszcze w austriackie mundury - odwachu pod Wieżą Ratuszową. Budynek został przejęty przez Polaków, powieszono polskie flagi. Miasto zostało przejęte bezkrwawo. Dzięki determinacji i błyskawicznemu tempu działań Kraków odzyskał niepodległość dużo wcześniej niż inne miasta. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest symboliczna zmiana warty i organizowany jest bieg sztafetowy, w którym bierze udział młodzież z najstarszych krakowskich liceów. W tym roku ze względu na epidemię bieg niestety się nie odbędzie.

Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I wojny światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 r. stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu kapitan Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków. Do wojska tłumnie przyłączali się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci. Po wojnie Antoni Stawarz

awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 r. rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 r., spoczywa na cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu.

Porucznik **Ludwik Iwaszko** – drugi, obok Stawarza, wielki bohater tamtych dni prowadził jeden z oddziałów, który przejął wszystkie obiekty wojskowe w Krakowie. Tuż po wydarzeniach krakowskich, 2 listopada 1918 r. por. Ludwik Iwaszko wyruszył na odsiecz Lwowa, gdzie walczył aż do wyparcia Ukraińców z Galicji. W 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewikami w armii gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uczestniczył w I, II i III Powstaniu Śląskim. W sierpniu 1939 r. wyruszył na wojnę z Niemcami. W 1945 r. został aresztowany przez Gestapo i wysłany do oflagu Luckenwalde. Po wyzwoleniu wrócił do Polski. Po odmowie współpracy ze służbami Informacji Wojskowej, w 1946 r. został zmuszony do odejścia z wojska. Wkrótce Ludwik Iwaszko i jego rodzina zostali poddani szykanom oraz pozbawieni majątku. Do końca życia pozostał wierny ideałom polskiego oficera. Posiadał wiele odznaczeń wojskowych, szczególnym uczuciem darzył „Krzyż Wyzwolenia Krakowa 31 października 1918”, którego miniaturkę nosił aż do śmierci. Zmarł 22 czerwca 1975 r. i został pochowany na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.